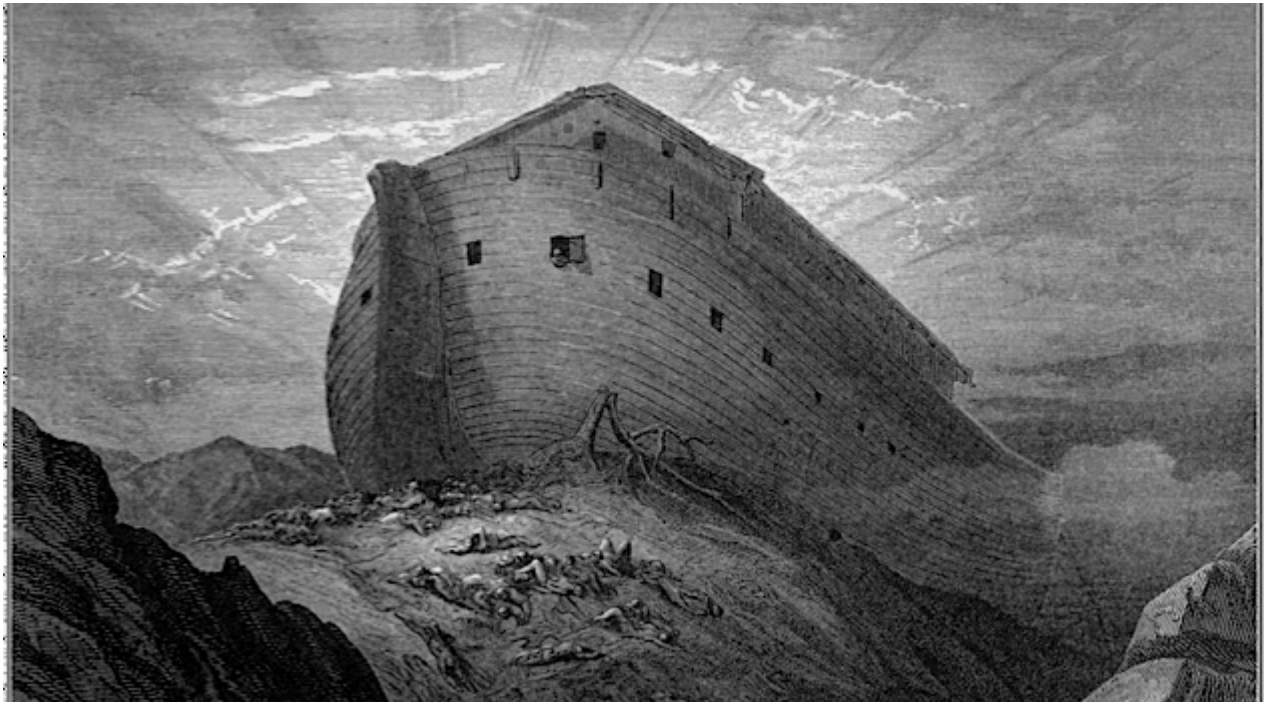

Parasha Noach

Eenheid en verscheidenheid

door Rob Cassuto

Bereshiet/Genesis 6:9-11:32

De parasha

De parasha Noach – Genesis 6 tot 12 – vertelt het overbekende drama van de zondvloed, beter gezegd grote vloed (*maboel hamajiem*). Noach wordt als enige rechtvaardige onder de verdorven mensheid gespaard voor vernietiging door de komende watervloed en krijgt de opdracht een ark te bouwen en met hem zijn familie en van alle diersoorten paren op die ark mee te nemen. Na vele maanden op de overstromde aarde te hebben rondgedreven landt de ark op de droogvallende aarde en stelt de Almachtige zijn regenboog aan de hemel als teken dat Hij niet wederom deze radicale sanctie op zijn schepselen zal toepassen. Noach wordt landbouwer en wijngaardenier en zet met zijn gezin het leven voort.

In de volgende episode wordt het incident rond Noachs dronkenschap beschreven . Hij ligt in zijn tent naakt zijn roes

uit te slapen, als zijn zoon Cham binnenkomt en hem open en bloot ziet. Hij laat zijn vader maar zo liggen en vertelt het dan het aan zijn broers, Shem en Jefet. Deze twee andere zonen handelen wél met het nodige respect en benaderen hun vader met afgewend gelaat om hem te bedekken met de mantel der liefde.

Dan volgt het verhaal over de nakomelingen van Noach, die allen samen bleven wonen op dezelfde plaats en die met het bouwen van de stad Bavel (Babel) met haar hoge toren de Eeuwige ongerust hadden gemaakt over de ambities van de schepselen, die zijn evenbeeld droegen. Hij veroorzaakte verwarring door de eenheid van hun taal te doorbreken, waarna de mensen zich verstrooiden over de aarde.

Tenslotte focust de parasha zich op de reeks nakomelingen van Shem, die in tien geslachten uitmondten in de stamvader van het monotheïsme, Avraham.

Een tweede schepping

De algehele indruk die het verhaal van de grote vloed maakt is die van een 'herscheping', een grote schoonmaak van de eerste versie van de schepping, die door het wangedrag van de haar bevolkende mensen in diskrediet was gebracht. Een 'tweede schepping' mag als het ware letterlijk met een schoongewassen lei en een nieuwe Adam opnieuw beginnen in de persoon van Noach.

Weer klinkt de opdracht: '*Peroe oereboe oemil'oe et ha-aret*', '*weest vruchtbaar, vermeerdert je en vul de aarde*', zoals dat eerder werd opgedragen aan Adam en Chawa (Eva) in de allereerste parasha (Bereshiet/Genesis 1:28). Evenals voor Adam en Chawa wordt het voedsel voor de Noachidische generatie benoemd, maar was in Bereshiet 1, 29 alleen het fruit en het gewas aangewezen – en dus eigenlijk het vegetarisme verordonneerd - nu is naast het groene gewas ook al wat beweegt en leeft potentieel voedsel: het vlees, maar uitdrukkelijk niet het bloed (1). Nog een parallel zie ik in het gepaard gaan van assertieve daden van de torens bouwende mens aan een zekere angst van De Eeuwige voor de kennis en kracht van zijn schepselen. Ten aanzien van de eerste mens In

de parasha Bereshiet/Genesis overlegt de Eeuwige (Bereshiet 3, 22): *"Zie, de mens is geworden tot één van ons doordat hij weet van goed en kwaad. Als hij nu maar niet zijn hand uitsteekt en ook van de boom des levens neemt en eet zodat hij eeuwig leeft"* (en dan volgt de verdrijving uit het paradijs). In deze parasha Noach (Bereshiet 11, 6) spreekt de tot de toren van Bavel afgedaalde Eeuwige tot zichzelf: *"Ziet één volk is het en één taal hebben ze allen, indien dit het begin is van wat ze willen doen, zal hun niets, wat ze ook van plan zijn om te doen, meer te moeilijk zijn"*.

En weer voelt zich De Eeuwige bezorgd over de macht van de mens – bijna als een vader die zijn te snel opgeschoten zoon zijn plaats wijst - en neemt hij actie door het volk te verstrooien.

Eén plaats, één taal, één streven

De geschiedenis van de Toren van Bavel (Babel) is een van de bekendste verhalen uit de bijbel.

Na de zondvloed is een nieuwe generatie neergestreken in de vlakte van Shin'ar – de vlakte rond Bavel, neemt men aan – en de mensen hebben nog één taal, *sfat achat oedewarim achadim, een taal en eendere woorden*. Ze besluiten om als één grote gemeenschap bij elkaar te blijven en daartoe een grote stad te bouwen met een hoge toren. De Eeuwige is niet gelukkig met de torenhoge ambities van zijn schepselen en hun voornemen bij elkaar te blijven klitten. Hij besluit de eenheid van taal te doorbreken, waarna de bouw van de stad niet meer kan doorgaan en de mensen zich verspreiden over de hele aarde.

Gangbaar is de uitleg van dit verhaal als een goddeloze opstand van de overmoedige mensen tegen de Almachtige. Aldus ook de gezaghebbende middeleeuwse commentator Rashi, die zich baseert op een midrash (verklarende vertelling) uit het begin van de jaartelling. Die vermeldt de opvatting, dat *'een taal en eendere woorden'* erop duidt, dat de mensen het met elkaar eens waren geworden over dit punt: *"God heeft het recht niet om voor zich de hemel te kiezen; laat ons opklimmen naar het uitspansel om met Hem oorlog te voeren"*, hebben ze tegen

elkaar gezegd.

En zo bouwden ze een toren en zette er een afgodsbeeld op met een zwaard in de hand om zo de oorlog tegen de Eeuwige te verbeelden, zo gaat de midrash verder. Dat ging wel erg ver, dat plan. De verklaarders vroegen zich dan ook af: Als de mensen van de zondvloed wegens hun slechtheid werden vernietigd en verzwolgen in de vloed, waarom werd de generatie van de torenbouwers dan gespaard? Er was echter een principiële verschil, vonden de verklaarders: de generatie van de zondvloed, dat waren mensen, die elkaar bedrogen, elkaar oplichtten en elkaar beroofden, terwijl de goddeloze torenbouwers dat niet deden, maar in vrede en liefde met elkaar leefden en samenwerkten. Een Talmoedleraar zei dan ook: *'Groot is de vrede, want zelfs als Israël aan afgoderij doet, maar in vrede met elkaar leeft, zegt de Heilige, Hij zij gezegend, als het ware, ik heb geen zeggenschap over jullie'*; knoop dat in de oren: vrede gaat boven religieuze correctheid!
(2)

De mens wil, maar het leven (de natuur, het lot, God, vul maar in) wil anders.

De moderne bijbelwetenschapper Umberto Cassuto (3) ziet echter deze opstand tegen God als een niet-bijbelse uitbreiding, die van de essentie van het verhaal afleidt. De wezenlijke betekenis van het verhaal ligt niet in het verklaren van het ontstaan van de verschillende talen of in de illustratie van een opstand tegen de Eeuwige door het bouwen van een toren. De vertelling is volgens hem in wezen een ethische kritiek van de Israëlieten op de wereld van die tijd om hen heen in de vorm van een satire.

Hij belicht daarom de historische oorsprong en context van het verhaal. Die ligt volgens hem in het midden van de zestiende eeuw voor de gewone jaartelling, in de tijd dat in de stad Babel (Babel) de tempel van Mardoek was verrezen, een ontzagwekkend bouwsel met een immens hoge toren (ziggurat), opgetrokken met gebakken stenen, een revolutionaire vondst in die tijd gedaan. De stad en het gebouw werden vervolgens verwoest door de Hittieten; de ruïnes ervan waren eeuwenlang als imponerende resten te zien. Umberto Cassuto meent, dat het verhaal uit de parasha Noach verwant is met of teruggaat op een dichtstuk, dat destijds door Israëlieten met een welhaast satirisch karakter is geschreven over deze verwoesting en de neergang van de zich welhaast God wanende Babylonische stervelingen. Daarin bestaat de belangrijkste strekking volgens de bijbeluitlegger, die Cassuto tegelijk ook is, uit twee boodschappen.

De eerste is de boodschap, dat hoogmoed - gevoed door de eigen superieure technische vermogens - en louter

vertrouwen op de eigen materiële macht de verkeerde weg is, 'een zonde in de ogen van de Eeuwige'. Aan mijn lezend oog reizen onvermijdelijk voorbij de glinsterende torens van Doebai, Shang Hai, Londen, New York, de poenige hoofdkantoren van banken en internationale concerns, noem maar op. Maar ook minder tastbare projecten, die gebaseerd zijn op mateloos prestige, grenzeloos machtsvertoon, rancune, nog daargelaten de overmoedige overschatting van de maakbaarheid van het lot. Vast komen er bij de lezer eigen beelden op.

De tweede boodschap gaat er vanuit dat boven de mensheid uit een plan zich aan het realiseren is, dat zich wil doorzetten ondanks alle menselijke strevingen in andere richtingen. Je zou in wat meer seculiere termen kunnen zeggen, dat in de evolutie, biologisch, antropologisch, sociaal, spiritueel, een drijfkracht is ingebouwd, die ondanks schijnbare afwijkingen zich onvermijdelijk in een bepaalde richting ontrolt. Zoals een rivier via allerlei kronkels, lussen, omwegen en hoogteverschillen onvermijdelijk naar zee stroomt. Als optimist of gelovige zeg je: in een richting uiteindelijk ten goede.

In termen van dit verhaal over de bouwers van Bavel was het Gods plan, dat de mensheid zich na de zondvloed weer zou verspreiden over de hele aarde. Aldus was ook de nakomelingen van Noach geboden: *peroe oereboe*, wees vruchtbaar, word talrijk en vervul de aarde. De mensen van na Noach hadden echter hun eigen plan. Ze wilden juist graag bij elkaar blijven en zich veilig verschansen in een grote stad; ze verzetten zich tegen het grotere plan – Gods bedoeling of de essentiële bestemming - om uit elkaar te gaan en de aarde weer te bevolken. De taalverwarring is als het ware 'een zet van de Schepper' aan de mens om niet symbiotisch op één plek van de aarde te blijven 'plakken', maar om de hele aarde te verkennen en te vullen.

De daardoor ontstane verscheidenheid in plaats, taal en cultuur betekende een diversiteit, die op langere termijn een bron van veelkleurigheid en creativiteit tot gevolg heeft gehad, nog steeds heeft en zal blijven hebben. Tegelijk bergt deze diversiteit ook de mogelijkheid van gevaarlijke spanningen in zich. In combinatie met economische en militaire macht en

menselijke eierzucht is ontarding in haat, onverdraagzaamheid en oorlog aan de orde van de dag geweest en nog steeds niet ver weg. Dan is het goed te beseffen, hoe wij mensen zijn ontsproten - in het narratief van Babel - aan 'één taal en eendere woorden, *sfat achat oedewarim achadim*'. Een beetje daar naar terug te streven kan geen kwaad, zeg maar: naar goed verstaan en wederzijds begrip, verscheidenheid onder een koepel van eenheid. Daaraan te werken mag toch een mitswe worden genoemd.

noten

(1) Zie over het eten van vlees mijn commentaar op de [parasha Re'é](#)

(2) Zie voor de midrash Genesis Rabba (een verzameling rabbijnse uitspraken uit de eerste eeuwen van de gebruikelijke jaartelling) 38, 6-7, de Talmoedleraar is Jehoeda Hanasi, (bijgenaamd Rabbi, tweede eeuw, de samensteller van de Mishna) die zich beroept op Hoshea 4:17: (NBV) *Het volk van Efrajiem heeft zich vergooid aan afgodsbeelden – laat het maar!*

(3) Umberto Cassuto (1883-1951), *U. Cassuto, A commentary on the book of Genesis, part two, from Noah to Abraham, Jerusalem, The Magness Press, p.225 ev.*
